

LAUSUNTO

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry
Pohjoinen Makasiinikatu 7 A 2
00130 HELSINKI
www.arene.fi

20.8.2018

Opetus- ja kulttuuriministeriö

OKM/34/010/2018

HE eduskunnalle laeiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arenen mielestä lakiesityksen tavoitteet ovat kannatettavat. Samalla Arene tunnistaa lainvalmistelun vaikeuden tilanteessa, jolloin kansallisen tietosuojalain säätäminen on vielä kesken.

Arene esittää, että lakiesityksen jatkovalmistelussa huomioidaan tietosuojavaltuutetun toimiston lausunnossa esitetyt kriittiset näkökohdat, jotka selkeyttävät lakiesitystä.

Arene esittää, että lainsäädännössä varaudutaan jo tulevaisuuden oppimisanalytiikan vaatimukseen.

Arene pitää tärkeänä, että käsitteet, termit ja tietosisältöjen tulkinta on yhdenmukaista ja yhteen toimivaa. Opiskelijan ja oppijan edun vuoksi käsitteiden on oltava yhteneväiset koulutuksen järjestelmän eri osissa. Myös teknisten integraatioiden ja rajapintojen rakentaminen edellyttää yhteneväisiä käsitteitä. Yhteen toimivuuden vaatimus esiintyy lausunnolla olevassa luonnoksessa terminä vain kaksi kertaa, kerran järjestelmän ja kerran palvelun yhteydessä.

Arene näkee Opetushallituksen roolin tarkentamisen hyvänä. Yhteisrekisterin pitäjien vastuut ja rekisteröidyn oikeudet tulee olla selkeät ja tähän tulisi kiinnittää huomiota, niin että se on varmalla pohjalla myös tulevaisuudessa.

Lausunnolla oleva esitys käsittelee tietojen luovuttamista lähinnä ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja työelämän välillä, mikä ei kosketa korkeakouluja.

Korkeakoulujen tietojen saannin osalta Arene painottaa korkeakoulutukseen hakeutumisen nivelvaihetta sekä tilanteita, joissa opiskelija suorittaa korkeakouluopintoja toisen asteen opintojen aikana. Näitä asioita lakiluonnos ei riittävästi tunnista. Ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen lainuudistukset ovat korostaneet toisen asteen oppilaitosten ja korkeakoulujen välisen yhteistyön lisäämistä. Tähän sisältyy korkeakouluopintojen suorittaminen osana toisen asteen opintoja tai niiden aikana.

Suuntaus kohti yksilöllisempiä opintoja edellyttää niiden tietojen / tietojoukkojen / tietoryhmien määrittämistä, joiden välittäminen eteenpäin on välttämätöntä. Jotta lainsäädäntö, tietosuoja-asetus mukaan lukien, ei muodosta estettä opintojen yksilöllistämiseksi, on erikseen määritettävä tiedon tyypit, jotka vaativat erillisen suostumuksen luovuttamiseen. Oppijanumero on yksi tunnistautumis- ja yksilöintitapa. Oppijanumeron osalta on varmistauduttava, että viranomaisten välinen yhteistyö on toimivaa, eikä se aiheuta moninkertaisia toimintaprosesseja, lisää byrokratiaa eikä kustannuksia.

Rekisterin tietojen korjausvelvollisuus on tietojen lähteellä korkeakoulussa. Takaako tämä henkilön oikeudet pyytää korjauksia myös korkeakoulun toiminnan lakkaamisen jälkeen? Arene toteaa, että arkaluonteisen tiedon kerääminen keskitettyihin tietovarantoihin muodostaa niistä lähtökohtaisesti mahdollisia hyökkäyskohteita. Tähän tulee varautua riskiperusteisista lähtökohdista.

Lain jatkovalmistelussa on terminologisesti huomioitava, että suomalaiset korkeakoulut eivät ole viranomaisia vaan EU:n käsitteistön perusteella julkisoikeudellisia laitoksia, koska ne on perustettu vastaamaan yleisen edun mukaiseen tarpeeseen eikä niissä pääasiallisesti harjoiteta kaupallista tai teollista toimintaa. EU:n PSI-direktiivissä ja saavutettavuusdirektiivissä on käytetty julkisoikeudellisen laitoksen käsitettä rinnastamaan ne organisaatiot viranomaisiin, joita ei muuten katsottaisi viranomaisiksi.

Korkeakouluja koskeva lainsäädäntö sisältää määräykset niiden toiminnasta yleisellä tasolla eikä tehtävien sisältö ole laissa täsmällinen vaan lainsäädäntö antaa korkeakoulujen toiminnalle puitteet. Korkeakoulujen toiminnan tulee aina olla yleisen edun mukaista. Lainsäädäntö antaa valtuuden myös julkisen vallan käyttöön opiskelijoiden osalta.

Arenen mukaan oikeusperusteena henkilötietojen käsittelyssä olisi perustellumpaa käyttää yleistä etua ja julkisen vallan käyttöä (tietosuoja-asetuksen artikla 6.1. e) lakisääteisen tehtävän sijasta.

Arene kiinnittää lopuksi huomiota lakiluonnoksen terminologiaan, jossa paikoin puhutaan korkeakouluista ja paikoin yliopistoista ja ammattikorkeakouluista.

Tapio Varmola
Puheenjohtaja, rehtori
040 830 4100
tapio.varmola@seamk.fi

Petri Lempinen
Toiminnanjohtaja
040 766 7805
petri.lempinen@arene.fi